

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמוד
"חוקי היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני

הכשרת

מטבה לפסה

ג

בקשה:

נא לשלוח לכמה שיותר
אנשים כדי שיגיע הלכות
אלו לבתי בני ישראל,
לתועלת הציבור, וכך יש
לכם יד בהפצת תורה
ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד
גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

לתרומות

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי חיים"

ותלמודם
"תלמידי חכמים"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

293

דיני הכשרת המטבח לפסח - ג' | פרשת צו - שבת הגדול תשפ"ג

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

כמה כללי איסורי חמץ

א. בגליונות הקודמים הבאנו כמה כללי הגעלה ודרכים להכשיר את הכיור והברז במטבח (גליון 291), וגם השיש (גליון 292), וכאן נבאר בעזה"ש את שאר המקומות במטבח איך להשתמש בהם לפסח, ונחלק בין המקומות שבאים במגע עם מאכלי פסח למקומות שאינם באים במגע עם מאכלי פסח, ונקדים הקדמה קצרה.

איסור אכילה

ב. **נתבשל קודם פסח.** פירור קטן של חמץ שנתערב במאכלי פסח בטעות ונתבשל קודם פסח הרי הוא בטל בששים כשאינו ניכר (שו"ע סי' תמ"ז ס"ד), ואינו חוזר וניעור לאסור את המאכל בתוך הפסח מאחר שנימוח בתהליך הבישול ונחשב כלא בלח שבטל בששים (רמ"א שם, מ"ב סק"ג).

ג. **נתבשל תוך הפסח.** אמנם אם נתערב תוך ימי הפסח אפילו אם נתבשל ויש ששים, עדיין אוסר את התערובת שהרי בימי הפסח חמץ אוסר במשהו (שו"ע שם ס"א).

ד. **לבשל קודם הפסח.** מחמת זה יש שנוהגים לקנות את כל מוצרי המאכל לפני הפסח (מנהג ירושלים, עי' גליון חוקי חיים 262 אות כ"ט) ולבשל כמה שיותר לפני הפסח כדי שאם ח"ו יתערב משהו של חמץ, הרי זה יתבטל קודם הפסח ולא יבוא לעבור במשהו חמץ בתוך הפסח (שם אות ל).

ה. **קילוף פירות.** וכן יש שנוהגים להקל בכמה מיני חומרות כשמבשלים קודם פסח משום שאפילו אם יש חשש של משהו חמץ יתבטל בששים קודם פסח, כגון מנהג לקלף כל פירות וירקות בימי הפסח (חוקי חיים 261 אות כ"ח), ולהימנע ממינים שאי אפשר לקלף כגון תותים, אפרסק, לפל ועגבניות וכדומה (שם אות כ"ט), ומ"מ קודם פסח, יש שנוהגים לא לקלף פירות וירקות, ומשתמשים גם בפירות וירקות שא"א לקולפם כשמבשלים אותם קודם פסח ולהסתפק בהדחתם בלבד, משום שאפילו אם יש חשש פירור חמץ הרי הוא בטל בששים קודם פסח.

איסור בל יראה ובל ימצא

ו. **פחות מכזית.** בפשוטו קי"ל שאיסור 'בל יראה ובל ימצא' הוא בחמץ ששהו בימי הפסח כשהוא בגודל של כזית (שו"ע סי' תמ"ב ס"ז), ונחלקו הפוסקים באוכל חשוב שהוא פחות מכזית כגון עוגיה קטנה או ביגלה [pretzel], אם עוברים על איסור 'בל יראה ובל ימצא' בפחות מכזית. י"א שעוברים עליה ב'בל יראה ובל ימצא' מדין חצי שיעור אסור מן התורה (בית מאיר סי' תמ"ב ס"ה, ספק בחזו"א סי' קט"ז סק"ד), וממילא מעיקר הדין צריכים לבער גם פחות מכזית כל שהוא חשוב וראוי לאכילה קצת (הובא במ"ב סי' תמ"ב סק"ג).

ז. **אין איסור חצי שיעור.** אבל רוב הפוסקים סוברים שבאיסור 'בל יראה ובל ימצא' אין איסור של חצי שיעור מן התורה (הובא במ"ב שם, שער הציון סי' תנ"ט סקמ"ח), משום שאין זה איסור אכילה (שו"ת חכם צבי סי' פ"ז) או משום שאיסורו מתבטא ב'שב ואל תעשה' (שם), ועוד משום שהדין של 'חזי לאיצטרופי' נאמר רק באיסור אכילה שכשיאכל החצי הראשון יכול להתחייב עליו כשיאכל עוד חצי זית, אבל בבל יראה ובל ימצא כשמצא חצי הראשון, שוב לא יוכל להתחייב עליו שהרי גם כשימצא חצי השני יתחייב עליו רק מכאן ולהבא (שו"ת שאגת אריה סי' פ"א).

ח. **מדרבנן.** אע"פ שנחלקו אם יש חיוב לבער חצי כזית מדאורייתא, מ"מ משמעות רוב הפוסקים שעכ"פ יש חיוב לבערו מדרבנן מחשש שמא יבוא לאוכלו (ט"ז סק"ה, שו"ע הרב סכ"ח, קו"א סקט"ז בהג"ה, מג"א סי' תמ"ד סק"ד, חק יעקב סקט"ז, מ"ב שם סק"ג).

ט. **פירורי לחם.** פירורי לחם שאינם חשובים ובדרך כלל אין אדם מגביה אותם לאוכלם, נחלקו הפוסקים אם מעיקר הדין צריך לבערם כדי שלא לעבור על 'בל יראה ובל ימצא', יש הסוברים שאין צריך לבערם כלל (רי"ד הובא בשלטי גיבורים לדף מ"ה, ריטב"א דף ז' ע"א ד"ה הואיל).

י. **יש הסוברים שאם רואה אותם או יודע מקיומם צריך לבערם אבל אין צריך לבדוק ולחזר אחריהם וכן נוקטים מעיקר הדין שכל שיוודע מקיומם צריך לנקות ולבער (רי"ז הובא בשלטי גיבורים שם, חק יעקב סי' תל"ח סק"ז, פמ"ג מ"ז סק"ד), אבל אם הם על הקרקע אין צריך לבער כיון שהם מתבערים בדריסת הרגליים (טור סי' תמ"ד ס"ד ובי" שם, מ"א סק"ז), ומ"מ טוב לטאטא את הקרקע ולבער (מ"ב שם סקט"ו).**

יא. **מנהג להחמיר.** אע"פ שמעיקר הדין אין צריך לחפש אחרי פירורים קטנים, מ"מ מנהג ישראל קדושים להחמיר ולנקר אפילו מקומות שאינם מוחזקים בפירורים כל שמצוי להיות שם פירורים, מחשש אולי יש שם איזה פירור.

חמץ במקום שאי אפשר להגיע אליו

יב. **חמץ שנפל לחזר עמוק,** אם היד מגעת אליו צריך להוציאו, ואם לאו אין צריך לטרוח להוציאו אפילו אם היה שם ודאי חמץ ורואה אותו, ודי לו בביטול (שו"ע סי' תל"ג ס"ז, מ"ב סק"ט), ואינו צריך להתאמץ עם מוטות להאריך ידיו כדי להגיע לשם (רבינו דוד).

מנהג לנקות ולגרר כל מקום

יג. **יש הרבה מקומות בבית שמעיקר הדין אין חייבים לנקות ולגרר אע"פ שבאו במגע עם חמץ במשך השנה, והוא מאחר שכל החשש הוא רק שימצאו איזה פירורים ואין הדרך לאכול אותם מאותם מקומות, מ"מ כתב המחבר, נהגו לגרר הכתלים והכסאות שנגע בהם חמץ, ויש להם על הישמכו (שו"ע סי' תמ"ב ס"ה), דהיינו שאין ללעוג על המנהג לומר שהוא מנהג שטות וחומרא יתירה, משום שיש לזה סמך מן הירושלמי (מ"ב סק"ח).**

יד. **מתוך שמחה בלי לחץ.** להכשיר את הבית והמטבח לא אמור לקחת הרבה זמן כל שיודעים מה צריכים לעשות מעיקר הדין, אבל עקב המנהג הנ"ל לנקות כל דבר ביסודיות, בדרך כלל זה מוסיף לחץ כבד על הבית בכלל, ועל עקרת הבית בפרט, ולכן יש להקדים ככל האפשר את עשיית ההכנות הקשורות להכשרת המטבח, באופן שיספיק להכשיר ולהכין את הבית לפסח בלא שום קשיים ולחצים, ושלא להכביד שלא לצורך את כובד המלאכה, ויש לתת עדיפות לנקות ולהכין הדברים שצריכים לעשות מעיקר הדין מעל הדברים שהם יפים ונאים לקיימם ע"פ מנהג כשהדבר אפשרי.

טו. **ומצוה גדולה לכל בני הבית, כולל הבעל, בנים ובנות, בחורים וילדים לעזור בבית להכין את הבית לפסח, ומה שמזייעים בנקיין הבית לפסח ע"מ להיזהר מחשש חמץ, אינו פחות חשוב מעסק עשיית המצות, ואדרבה, מצוות מעיקר הדין אפשר להיעשות ע"י אחרים, אבל נקיין הבית מחשש חמץ א"א ע"י אחרים, ועוד שהוא באיסור לאו וזכרת.**

הופיע חוברת 'חוקי חיים' פסח

בעימוד חדש ואותיות בהירות
להשיג ב'חדר הוראה'

או ע"י אימייל ע"פ בקשה באימייל עם תרומה 10 ש"ח

מקומות שונים בבית

מקומות שבאים במגע עם אוכל

טז. חשש מאיסור אכילה. מקומות שבאים במגע עם מאכלי פסח, צריכים מעיקר הדין לנקות מכל וכל אפילו פיזורים קטנים, כי חמץ בפסח אוסר מאכל אפילו במשהו (שו"ע סי' תמ"ז ס"א) וקיים חשש שמא יתערב פיזור במאכלי פסח (לעיל אות ג), ולכן כל מקום במטבח שבא במגע עם מאכלי פסח, כגון משטחי עבודה, ארונות, כיריים, כירוסים, מקרר ומקפיא, וכן שלחן שאוכלים עליו וכדומה, צריכים לנקות היטב מכל פיזור, ולכתחילה גם צריכים לכסותם בכדי למעט את החשש של תערובות פיזורי חמץ בעין.

יז. בחורים וסדקים. מקומות שבאים במגע עם מאכלי פסח אבל אי אפשר להגיע אליהם כגון בחורים וסדקים הנמצאים בשיש, במקרר ובשלחן וכדומה, יש להדיח אותם בחומר חריף הפוגם טעמם, ואז אפילו אם יתערבו פיזורי החמץ במאכלי הפסח אינו אוסר מאחר שאינו ראוי לאכילת כלב (שו"ע סי' תמ"ב ס"ט), וכשיתערב שלא מרצונו גם דין 'אחשביה' אין בו (חק יעקב שם סק"ט, מ"ב סקמ"ג).

מקומות שאינם באים במגע עם אוכל

יח. בל יראה ובל ימצא. גם שאר המקומות בבית שאינם באים במגע עם אוכל וממילא אין חשש אמיתי שיבואו לאכלם בפסח, מ"מ צריכים לבערם כדי שלא יבואו לעבור על איסור לאו ד'בל יראה ובל ימצא' בשהיית חמץ ברשותו, ולכן צריכים לנקותן היטב אבל לא כחומר הדבר של מקומות שכן באים במגע עם אוכל, אלא די במה שמנקה את השטח בסמרטוט לח, וגם אינו צריך לכסות מקומות אלו כלל.

מקומות במטבח

יט. ארונות מטבח. יש לנקותם היטב בכל התאים, ומקומות שמינחים בהם חמץ כגון קמח, עוגיות, לחם וכדומה, טוב לשטוף את המקום לאחר ניקויים עם מים מעורבים בסבון או חומר חריף כדי לפגום במדה שנשארו שם פיזורי חמץ.

כ. וכמו כן מן הראוי לכסותם בנייר חדש כדי שלא יהיה שום מגע בין מקום נוגעים כלי ומוצרי חמץ למקום שבאים במגע עם כלי פסח ומאכליהם (הגר"ש וואזנר), אבל אין צריך לכסות את כל אורך קירות הארונות או תקרת הארונות אלא מספיק בתחתית הארונות וחלק תחתון של קירות הארונות.

מקרר ומקפיא

כא. מקרר [fridge]. מקרר הוא כלי שתשמישו בצונן ודי בהדחה, לכן יש להדיח ולשפשף המקרר היטב מחשש חמץ בעין ובפרט בחריצים, וכן בסדקי הגומיות שבדלת המקרר יש לנקות היטב עם מברשת דקה, וכשיש חריצים או מקומות שאי אפשר להגיע אליהם, ישטוף המקומות בחומר חריף בכדי לפגום את הפיזורים. וכן יעשה במדפים ומגירות שיש בהם סדקים. ומ"מ עדיף וטוב תמיד לכסות את המדפים וכל שטח שיניח עליו מאכלי פסח (הגר"ש וואזנר, מ"ר בעל קנה בשם).

כב. מקפיא. דין המקפיא הוא כמו במקרר, אלא שבמקפיא שהצטבר בתוכו קרח, יש להפשיר את המקפיא לגמרי ורק אח"כ לנקותו היטב, שהרי לפעמים נתקעים פיזורי חמץ בתוך הקרח. ובחורי אוויר בתוך המקפיא שרואים שם חמץ ואי אפשר להוציאו, יש לשפוך שם חומר הפוגם.

כג. מקפיא מדין כבוש. יש שהפליגו והחמירו משום חומר דפסח, במקפיא שמשתמשים בו חמץ כל השנה והוא מסוג המקפיאים הישנים שמצטברים בתוכם הרבה קרח, לדון אותו שהוא נקרא כלי של חמץ מאחר שיתכן שמאכלי חמץ נכבש בתוך הקרח מדין כבוש כמבושל מאחר שכמה פוסקים דנו שכמו שכבוש שייך בנוזלים כך הוא שייך גם בקרח (פמ"ג משב"ז י"ד סי' ק"ה סק"א, ש"ת דבר שמואל הובא בפתחת י"ד סי' ס"ט סק"ג, פמ"ג שם ס"ק ס').

כד. ומאחר שיתכן שיש בליעות חמץ בדופני המקפיא מדין כבוש כמבושל, אי אפשר להכשירו בלי הגעלה כדן, שהרי בתוך הפסח אם יצטבר שוב קרח ובתוכו מאכלי פסח, יכול מאכלי הפסח ליאסר מבליעות שבתוך קירות המקפיא מדין כבוש כמבושל (מ"ר בשו"ת קנה בשם ח"ב סי' ט"ו ס"ז, ש"י קנה בשם פסח פ"ד).

כה. ולדבריהם צריכים לדקדק שלא להכניס מאכלי פסח במקפיא אלא כשהם מעוטפים בשתי שקיות זה בתוך זה, או מכורכים בשתי שכבות

של נייר אלומיניום, כי באופן זה בוודאי יישאר יבש בין המאכל לבין דפנות המקפיא ואין בליעה עוברת מכלי לכלי בלא רוטב, ואז לא יהיה בו משום כבוש (שם).

כו. אבל רוב פוסקים לא נקטו חומרא זו משום שכל עיקר חומרת דין כבוש בקרח אינו מוסכם ורוב פוסקים חולקים עליו (שו"ת מנחת יעקב סי' י"ד, חו"ד סי' ק"ה סק"א, שער הציון סי' תמ"ז סקע"ז, מ"ר בשו"ת שבט הקהתי ח"ג סי' ר"כ אות ד), וכן רוב מאכלי חמץ נמצאים עוטפים בניילון או בכלי בתוך המקפיא והקרח הוא מחוץ לכלי, ולא כולם סוברים שע"י כבישה יכול להוציא בליעות מהצד השני של הכלי, ולכן אפשר להקל, ומ"מ טוב לא להניח מאכלי פסח בלי כיסוי בתוך המקפיא אלא עטוף בניילון או פלסטיק או נייר אלומיניום וכדומה (מ"ר הגר"י בלויא, דברי יעקב סי' נ"ה).

מוצרי חמץ

כז. מצנן - טוסטר [toaster, sandwich toaster]. מוצרי חמץ שמשתמשים בהם עם לחם, בדרך כלל יש בתוכם הרבה פיזורי לחם, ומאחר שזה חמץ ידוע במקום ידוע, צריך לנקותם עד כמה שאפשר בכדי להוציא את הפיזורים, ומ"מ בדרך כלל אי אפשר להיפטר מכולם, לכן על הפיזורים שנשארים בתוך המכשיר, יש לשפוך חומר הפוגם, כך שהפיזורים שנשארים לא יהיו בני אכילה ויסמוך על ביטול.

שלחנות - פינת אוכל

כח. שלחן שאכלו עליו חמץ ללא מפה, צריך להכינו לפסח כמו שיתבאר. כט. ניקוי ועירוי. דרך אחד להשתמש בשלחן הראוי להכשירו לפסח הוא לנקותו ולהדיחו היטב כדי לבער את החמץ בעין, ולאחר מכן לערות עליו רותחים כדי להכשירו מבליעות חמץ, ועל אף שבדרך כלל משתמשים על השלחן רק בקערות וכדומה שדינם כלי שני, ומה שנשפך מהם אין דינו אלא כעירוי מכלי שני, מ"מ לפעמים גם נשפך מרק או חמץ מן הקדרה עצמה שהוא כלי ראשון, ולכן צריכים להכשירו ע"י עירוי (ע"פ שו"ע סי' תנ"א ס"א, פרי חדש סי' כ').

ל. אכן אם יש חשש שיתקלקל ע"י עירוי רותחים כגון שנעשה מפורמייקה, או שקיים סדקים בשלחן ואי אפשר לנקותו היטב, או שנעשה מחומר שא"א להכשירו כגון חרס או פלסטיק, אין לסמוך על עירוי אלא יש לכסותו.

לא. ניקוי וכיסוי. ישנו עוד דרך והוא הדרך הנפוץ והמקובל יותר, לנקות את השלחן היטב ואז לכסותו בימי הפסח במפת ניילון עבה קבוע, ולהשתמש בפסח רק על גבי הכיסוי (ע"פ מהר"ל הל הגעלה אות י"ב, מ"ב ס"ק קט"ו).

מפות שלחן

לב. מפות בד מפיוני בד שהשתמש בהם בחמץ ונשפך עליהם חמץ רותח ודביק, אם כיבסם במכונת כביסה בטמפרטורה של 40-45 C עם חומרי ניקוי, מותר להשתמש בהם בפסח עצמו (ע"פ מ"ב סי' תנ"א ס"ק ק"ו, פמ"ג מ"ז סוף סי' תנ"א ד"ה וכלי גללים, הגר"ש וואזנר קובץ מבית לוי פס"ב סי"א).

ניקוי כסאות

לג. מעיקר הדין. מעיקר הדין אינו צריך לנקות כסאות מפיזורים קטנים כלל מאחר שאין אוכלים מאכלים מתוכם אלא מעליהם, ורק צריך לוודא שאין עליהם חתיכת חמץ כגון שאריות קטנות של לחם, ביסלי, בייגלך וכדומה בגודל שאדם או ילד היה מגביה ואוכל, ואם יש רק פיזורים יתבטלו בביטול חמץ.

לד. ע"פ מנהג. מ"מ מנהג קדום לנקות הכסאות מפיזורי חמץ מאחר שיתכן שבא במגע עם חמץ במשך השנה (כ"ל אות ג), ואלו שמהדרים לפאר את הכסאות במשך ימי החג עם כיסויים מבד מיוחדים לכסאות, מרוויחים בזה שמרחיקים את החשש מפיזורי חמץ בפסח.

ספה [Couch]

לה. הספה, צריכים לנקות מפיזורי חמץ מאחר שאוכלים עליה במשך השנה, ואפשר להשתמש עם שואב אבק או סמרטוט לח. וכמו כן צריכים להסיר הכריות, שלרוב מוצאים שאריות של חמץ ביניהם, וכן יעמיק ידיו בצדדים ולאורך התפר שמאחורי הספה כדי לחפש אחרי חמץ שנתחב עמוק, אבל כל שאין היד יכול להגיע אליו, או משום שהמקום צר ואין ידו נדחקת לפנים או משום שהוא עמוק, אפילו אם רואים חתיכות חמץ אין צריכים לבערם ומפסיק בביטול כ"ל (אות י"ב).

נמצא במקום ציבורי שקית קטנה עם סכום כסף קטן עם פתק בכיתוב: לע"י שם, והיות שאין אנו יודעים למי להחזיר, הננו מקדישים הכסף להשתתפות בגליון לע"י השם:
ציון בן רחמה

לעילוי נשמת ר' שלמה ב"ר אליהו ז"ל
נלב"ע י"ג ניסן
מרת יטל בת ר' אפרים הכהן ע"ה
נלב"ע ג' ניסן
א"מ הרב אברהם דוד ב"ר שלמה זצ"ל
נלב"ע כ' ניסן
נדבת משפחת ר' עקיבא אופן

מכירת חמץ

בזמני קבלת הקהל "בחדר הוראה"
שייעשה ע"י בד"ץ 'העדה החרדית'
כדאי להזדרז ולא להשאיר לדקה אחרונה